

Bazı Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler İle Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımlara Yönelik Vergisel Teşvikler ve Türkiye’de Vergilendirmede Yaşanan Sistemsel Sorunlar

İbrahim Organ¹, Doğan Bozdoğan²

Özet

Doğrudan yabancı yatırımlar ülke ekonomilerinin gelişiminde büyük bir öneme sahiptir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde küreselleşme ile birlikte doğrudan yabancı yatırımların etkinliği artmıştır. Ülkelerin karar mekanizmaları, söz konusu yatırımları çekebilmek için bir takım politikalardan yararlanmaktadır. Bu politikalardan biriside vergisel teşviklerdir.

Vergiler, müteşebbislerin yatırım kararlarını vermelerinde etkili bir unsurdur. Şüphesiz ki vergisel yönden avantajlı ülkeler yatırım için elverişli konumdadır. Gerek Avrupa birliği gerekse de Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımlara yönelik vergisel teşviklere önem verilmektedir.

Çalışmada Avrupa Birliği’ndeki bazı ülkelerde ve Türkiye’de uygulanan vergisel teşviklere yer verilerek Türkiye’deki teşviklere yönelik sistemsel sorunlar, Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırmalı olarak açıklanarak ve bir takım çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vergilendirme, Teşvik, Yabancı Yatırımlar

Turkey Tax Incentives for Foreign Direct Investment in Some of the Member States of the European Union and Turkey and Systemic Issues of Taxation in Turkey

Abstract

Direct foreign investment is of great importance in the development of national economies. Foreign direct investment in developing countries, especially with globalization has increased the effectiveness. Decision makers in the countries in question benefit from policies to attract investment team. One of these policies, tax incentives.

Taxes, give entrepreneurs an effective factor in investment decisions. Feasible tax countries is conducive to investment, no doubt. Both the European Union as well as tax incentives for foreign direct investments in Turkey are crucial.

In the study, the European Union and Turkey implemented tax incentives in some countries by giving incentives for the systemic problems in Turkey, in comparison with the countries of the European Union shall be announced and propose solutions to a team.

Key Words: Taxation, Incentives, Foreign investments

¹Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, iorgan@pau.edu.tr.

²Arş.Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, dogan.bozdogan@gop.edu.tr

GİRİŞ

Küreselleşme olgusu beraberinde ülkelerarası rekabeti getirmiştir. Bu rekabet özellikle ekonomik platformda yoğun olarak hissedilmektedir. Ekonomik büyüklüğün oluşmasında önemli faktörlerden birisi kuşkusuz yabancı sermayeli yatırımlardır.

Yabancı sermaye hareketinin büyük bir ivme kazandığı günümüz koşullarında sadece gelişmekte olan ülkeler için değil gelişmiş ülkeler için de yabancı sermaye önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Dünyadaki toplam yabancı sermaye portföyünden önemli bir pay almak, tüm ülkelerin temel hedefleri arasında yer almaya başlamıştır. Yabancı sermayeyi teşvik edici düzenlemelerin ve off shore (vergi cennetleri) ülkelerin yaygınlaşması da bunun göstergesidir.

Birçok ülke off-shore ülkeleri ile rekabet eder hale gelebilmek ve sermayenin söz konusu ülkelere kaymasını önlemek amacıyla çeşitli teşvik hükümleri düzenlemektedir. Ayrıca, ortak vergilendirme ilkelerini uygulamayı tercih etmek veya ikili anlaşmalarla çifte vergilendirmeyi de önlemek suretiyle yabancı sermayeyi çekmeye çalışmaktadırlar.

Çalışmanın birinci bölümünde, bazı Avrupa Birliği üyesi ülkeler (Almanya, İtalya, Hollanda) ve Türkiye, doğrudan yabancı sermaye yatırım oranları açısından incelenecektir. İkinci bölümde söz konusu ülkelerin yabancı sermayeli şirketlere (başka bir ifade ile yabancı yatırımlara) yönelik vergi politikaları açıklanmış ve netice olarak özellikle Türkiye'deki vergisel teşviklere yönelik sorunlar tespit edilerek çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

1. BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE'DE ŞİRKET KAVRAMI, TÜRLERİ VE DOĞRUDAN YABANCI SERMAYELİ YATIRIMLAR

1.1. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Şirketler ve Türleri

Avrupa Birliği'nde temel olarak iktisadi ve hukuki girişim yapılanmaları; şirketler ve ortaklık yapılanmaları olmak üzere iki temel türe dayanmaktadır. Ortaklıklar; sınırsız sorumlu ortaklıklar, sınırlı sorumlu ortaklıklar ve hukuki ortaklıklardan oluşmaktadır. Hukuki ortaklıklar sınırlı ve sınırsız sorumlu ortaklıkların birleşiminden oluşmaktadır (Vishny, 2007:6). Avrupa Birliği üyesi ülkelerde görülen ortaklık oluşumu Türkiye mevzuatı ile değerlendirildiğinde daha çok tüzel kişiliğe sahip olmayan belirli bir amaç için bir araya gelen ve üçüncü kişilere karşı mevzuat uyarınca sınırlı veya sınırsız ortaklık türüdür. Bu tür oluşumlara adi ortaklıklar, joint venture³ (ortak girişim), iş ortaklıkları ve benzeri oluşumlar örnek olarak gösterilebilir.

³Bkz: İslamov Nazım (2003), Joint Venture, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.3.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde görülen önemli bir şirket yapılanma türü Single Proprietorship veya Sole Proprietorship⁴ olarak adlandırılan ve Türkiye’de de yeni Türk Ticaret Kanunu ile gündeme gelen tek kişilik şirketlerdir. Bu şirket yapılanmasında adından da anlaşılacağı gibi şirketin bir tek doğal sahibi vardır. Tek bir doğal sahibi olması sebebiyle bu kişiden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bu nedenle diğer tüzel kişilerde olduğu gibi sınırlı bir sorumluluk söz konusu değildir. Şirketin ikinci bir ortağı bulunmamaktadır ve şirket sahibi tüm işleri kendi adına yapmaktadır.

Avrupa birliği üyesi ülkeler içerisinde çalışma ile ilintili olarak Almanya, İtalya ve Hollanda inceleme altına alınacaktır.

1.1.1. Almanya’da Şirket Türleri

Almanya’da hisse ile sınırlı ortaklık yapısına sahip olan şirket türleri, anonim şirket⁵ ve limited şirket⁶ olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Almanya’da özel olarak Şirketler Hukuku’nu ele alan tek bir yasa bulunmamaktadır. Aksine ilgili hükümleri ilgili diğer hukuk alanlarının düzenlediği kanunlarda bulmak mümkündür. Alman hukukuna göre, şirketler şahıs ve sermaye şirketi olmak üzere ikiye bölünür ve ilgili kanunlar bu şirketlerin iç ve dış hukuksal ve ticari ilişkilerini düzenleyen hükümlere yer verir.

Sermaye şirketleri (örneğin Alman Limited Şirketleri - Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH) veya Alman Anonim Şirketleri - Aktiengesellschaft (AG)) hukuksal anlamda yasal bir kişilik taşımaktadır. Bu oluşumlara örnek olarak limitet şirketler, anonim şirketler, eshamlı komandit şirketler (Kommanditgesellschaft auf Aktien - KGaA), Avrupa anonim şirketler (SE) ve tescilli kooperatif şirketler (eingetragene Genossenschaften) verilebilir.

Dernek ve vakıflar Alman Ticaret Hukuku kapsamında yasal birer kişiliğe sahiptirler, ancak bu oluşumların en büyük özelliği ekonomik çıkarları bulunmamasıdır. Örneğin gelir kazanma amacının aksine dernekler "üyelik" sistemiyle kendini finanse ederek varlığını devam ettirir. Vakıfların ise bu anlamda üyeleri, ortakları veya sahipleri yoktur. Bu tür oluşumlar "bağış" sistemiyle varlıklarını sürdürürler.

Almanya’da 1985’den sonra yapılan değişiklik ile büyük ve küçük limited şirket ayırımına hukuki hükümler bağlanmış ve büyük limited şirketler konsolidasyona dahil edilmiştir. Bu durum limited şirkete bağlı işletmeler kavramını yaratmıştır. Almanya’da bugün ki eğilim limited şirket ve ortağı komandit şirketi, Alman Ticaret Kanunu’nda öngörülmüş olan geniş

⁴Bkz: <http://jlp-law.com/blog/forms-of-business-sole-proprietorship-partnership-corporation/>,
23.04.2013.

⁵ Aktiengesellschaft veya AG

⁶ Gesellschaft mit beschränkter Haftung veya GmbH.

kapsamlı denetim ve kamuoyu aydınlatma düzenlemelerine bağlamak ve limited şirket paylarını borsada işlem görür duruma getirmektir.

Limited şirketler genellikle Almanya’da yabancı yatırımcılar tarafından tercih edilen ve kullanılan tüzel kişiliklerdir. Limited şirketin yapısı oldukça basit ve esnektir. Bir limited şirketin en az bir tane hissedarı olmak zorundadır. Yabancı bireyler, ortaklıklar veya şirketler limited şirketin hissedarı olabilirler. Limited şirketlerde denetleme komisyonu yoktur. Asgari koşullar sağlandığında limited şirket kurulabilir. Limited şirketlerde ortakların yönetime katılma hakları vardır (<http://www.invest-in-germany.com/homepage/business>).

Alman şirket hukukunda, anonim şirket (The AG-Aktiengesellschaft) yönetim kurulu (Vorstand) tarafından yönetilmektedir ve ortaklar doğrudan yönetim kuruluna etki edemezler (http://www.gtai.com/web_en/homepage).

Anonim şirket, kuruluş aşamasındaki uzun prosedür ve büyük ölçüde kanunlarla düzenlenmiş yapısı sebebiyle geleneksel olarak büyük işletmeler tarafından seçilen bir şirket türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece bu şirket türünün borsaya girebilmesi, zaman içerisinde küçük işletmelerinde bu şirket türüne rağbetlerini artırmıştır.

1.1.2. İtalya’da Şirket Türleri

İtalya’da firmalar genelde ‘SNC’ (sınırsız ortaklık- unlimited partnership), ‘SAS’ (sınırlı ortaklık-limited partnership), ‘SRL’ (sınırlı sorumlu ortaklık-limited liability partnership) ve ‘SPA’ (anonim şirket-Joint stock company) olarak kurulmaktadır. Ayrıca ‘DI’ özel firma – Private firm, ‘SDF’ De facto firma-De facto corporation ve ‘SCARL’ sınırlı sorumlu kooperatif – limited liability co-operative olarak da kurulabilmektedir.

Şahıs şirketleri ve kollektif şahıs şirketleri (S.N.C) olarak kurulabilmektedir. 30 gün içerisinde ticaret odasına kayıt olma zorunluluğu bulunmaktadır. Basit şahıs şirketleri bir kişiden oluşup ve kuruluşu çok basittir. Minimum sermayesi yoktur. Tüccar eşiyile işbirliği yapılabilir. Şahıs şirketlerinde ortakların sorumluluğu kendi mal varlığı ile sınırlıdır (National Board of Accountants and Public Accountants, 2009:21).

İtalya’da en yaygın biçimde tercih edilen iki farklı türde sermaye şirketi bulunmaktadır;

- S.P.A. (Joint Stock Company) Bu türdeki ortaklıklar daha prestijli olup, hisse senedi tahvil bono ihracı yapabilmekte ve mutlak bağımsız denetime tabi olmak zorundadır. Minimum sermaye miktarı 120.000 €’dur (National Board of Accountants and Public Accountants, 2009:22).
- S.R.L. (Limited Liability Company) : Limited şirket, en az 2, en fazla 50 ortaktan oluşur, minimum sermayesi 10.000 Euro’dur. Limited şirket bir veya daha fazla, ortak

veya ortak olmayan, yönetici tarafından yönetilir (National Board of Accountants and Public Accountants, 2009:22).

Şirket sözleşmesindeki kayıtlı sermayenin, en az 30% unun italyan bankalarına yatırılmış olması gerekmektedir. Ancak tek ortaklık bir yapı söz konusu ise sermayenin tümünün ödenmiş olması gerekmektedir.

1.1.3. Hollanda'da Şirket Türleri

Hollanda'da limited şirket (besloten vennootschap met perkte aansprakelijkheid) ve sınırlı sorumlu anonim şirket (naamloze vennootschap) olmak üzere başlıca iki türlü yapılama vardır. Limited şirketler ticari girişimciler ve yabancılar tarafından en çok tercih edilen şirket türüdür. Limited şirket ortaklarının sorumluluğu ödemiş oldukları sermaye ile sınırlıdır (www.ifbd.org).

Limited şirketler için gerekli olan minimum ödenmiş sermaye 18.000 Euro olup minimum tescilli sermaye tutarı ise 90.000 Euro'dur. Anonim şirket için gerekli olan minimum ödenmiş sermaye tutarı ise 45.000 Euro olup tescilli sermaye tutarı ise 225.000 Euro'dur. Hollanda denetim organı, çalışan sayının 100 kişiyi aşması ve kayıtlı sermaye ile yasal yedekler toplamının 13. milyon Euro'yu bulması halinde kurulması zorunlu bir yapıdır (<http://www.fdf-bv.nl/dutch-company-law.htm>).

Hem anonim şirket hem de limited şirket de yöneticilerin Hollanda uyruklu ya da Hollanda'da mukim olması gerekli değildir. Şirkette hissedar olmaları da gerekmez. Banka ve sigortacılık şirketleri için yönetim kurulu üyelerinden birinin Hollanda bankacılık ve sigortacılık sektöründe deneyimli olması gerekir (Deloitte, 2008:6).

1.2. Türkiye'de Şirketler ve Türleri

2012 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu'nun 124. maddesinde ticaret şirketlerinin, kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerinden ibaret olduğu vurgulanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında kolektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirket sermaye şirketi sayılmıştır. Yine aynı kanunun 125. maddesinde ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğe haiz olduğu belirtilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu uyarınca, tek pay sahipli anonim şirket ve tek ortaklı limited şirket kurulabilmektedir. Bununla birlikte, çok pay sahipli/ortaklı olarak kurulan anonim şirket ve limited şirketlerin daha sonra tek pay sahibine veya ortağa düşmeleri halinde, yasal bir şekilde yine faaliyetlerini sürdürme imkânı tanınmaktadır. Buna göre, şirket birden çok pay sahibiyle veya ortakla kurulmuş olup da daha sonra pay devri, çıkma ya da çıkarılma gibi işlemlerle pay sahibi veya ortak sayısı bire düşmüşse, şirket faaliyetine aynen devam edecek ve tüzel kişiliğini

koruyacaktır. Tek pay sahibi/ ortak, tek başına genel kurulun tüm yetkilerini kullanabilecek, bütün kararları alabilecektir.

Söz konusu düzenleme ile, tek kişi işletmesinden sınırlı sorumlu bir şirket türüne, yani anonim şirket veya limited şirkete geçmek isteyen işletme sahibinin, bu şirketi tek kişiyle kurması olanağı sağlanmış olacaktır. Ayrıca, vakıflar ve dernekler gibi her zaman başkalarıyla birlikte mal varlıklarını tek şirket çerçevesinde işletmek ihtiyacında bulunmayan kurum ve kuruluşlara yanlarına başka ortak almadan anonim şirket veya limited şirket kurabilmeleri olanağı getirilmiştir.

Mevcut TTK' daki düzenleme uyarınca, ticaret şirketlerinin şirket sözleşmelerinde yer alan işletme konuları dışındaki alanlarda haklar edinmesine ve borçlar üstlenmesine zemin hazırlayan hukuki işlemleri yok hükmündedir ve bu tür hukuki işlemler "ultra vires işlemler", yani şirketin işletme konusu dışında kalan işlemler olarak adlandırılmaktadır. Ancak Yeni TTK "ultra vires" ilkesini kaldırmıştır. Bunun amacı ise, şirketlerle işlem yapan üçüncü kişiler açısından hukuk güvenliğini tesis etmek, prensip olarak şirketin yaptığı tüm hukuki işlemlerin geçerliliğini sağlamaktır. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile artık ultra vires işlemler "yoklukla sakat işlemler" olarak nitelendirilmeyecektir. Bu tür işlemler açısından kanunda, şirketle işlem yapan üçüncü kişilerin iyi niyetli olup olmadığına bakılması öngörülmektedir.

Denetlemeye ilişkin olarak da yeni Türk Ticaret Kanunu köklü değişiklikler getirmiştir. Buna göre denetim; uzman, mesleki yönden yeterli, teknik donanımlı, hukuki anlamda özenli, sorumluluğunun bilincinde olan, bağımsız bir denetçi tarafından uluslararası denetim standartlarına uygun ve meslek etiğine bağlı olarak gerçekleştirilen şeffaf bir denetim olacaktır.

Türk Ticaret Kanunu, ticari defterlere ilişkin olarak defter tutma yükümü, envanter, açılış bilançosu, finansal tablolar, bilanço ilkeleri, aktifleştirme yasağı, karşılıklar, değerlendirme, saklama ve ibraz hakkında da tamamen yeni hükümler getirmiştir.

Eski Türk Ticaret Kanunu'nda şirket birleşmeleri, devralmaları, tür değiştirme, şirketler topluluğu gibi konular ya hiç düzenlenmemiş ya da çok genel hükümlere yer verilmiş olmasına rağmen, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda bu konu geniş ve detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu konularda yeni teknik tanımlara yer verilmiştir.

1.3. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları, bir ekonomide yerleşik gerçek veya tüzel kişinin, diğer bir ekonomide yerleşik işletmenin hisse senetlerini, uzun vadeli olarak ve işletmenin yönetimi üzerinde önemli derecede etkide bulunabilecek şekilde elde etmesidir (IMF, 1993:86).

OECD tarafından yapılan tanıma göre ise doğrudan yabancı sermaye yatırımı, bir ekonomide yerleşik gerçek veya tüzel kişinin, içinde bulunduğu ekonomiden başka bir

ekonomide yerleşik bir kuruluşa uzun vadeli olarak gerçekleştirdiği sınır ötesi yatırım türüdür (OECD, 2008:10).

Küreselleşme olgusunun bir sonucu olan Avrupa Birliği entegrasyonu içerisinde söz konusu doğrudan yabancı yatırımların önemi büyüktür. Birlik içerisinde pek çok mali politika, yatırımların oranını artırmaya yönelik olarak yapılmaktadır.

Tablo.1. Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırım Giriş Çıktıları (Milyon Dolar)

Ülkeler	Doğrudan Yabancı Sermaye Girişleri					Doğrudan Yabancı Sermaye Çıktıları				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ALMANYA	8.109	22.460	57.428	48.937	6.565	72.758	69.643	121.525	52.168	66.926
İTALYA	-10.835	20.077	9.178	34.324	9.625	67.000	21.275	32.655	53.629	30.397
HOLLANDA	4.549	38.610	-7.366	17.179	-244	68.334	34.471	68.332	40.900	-3.509

Kaynak: UNCTAD, (2013), World Investment Reports, s.213.

Tablo 1’de üç Avrupa Birliği ülkesinin 2008-2012 yılları arasındaki doğrudan yabancı sermaye yatırım miktarları görülmektedir. 2008 krizi ve sonrası yatırım miktarları dikkat çekicidir. 2010 yılında, inceleme altına alınan ülkelerden Almanya’da yaklaşık 58 milyon dolarlık doğrudan yabancı sermaye yatırımı gerçekleşmiştir. Hollanda’da 2010 yılında yabancı sermaye girişinde bir önceki yıla göre önemli ölçüde azalma olmuş ve miktar yaklaşık -8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İtalya’da ise bu oran 9 milyon 178 bin dolardır. Yabancı sermaye girişlerindeki bu değişimlerin temel nedeni olarak 2008 krizi gösterilebilir. Krizden sonra özellikle İtalya ve Hollanda doğrudan yabancı yatırımlar açısından cazibelerini yitirmişlerdir. Her iki ülkede aynı dönemde yabancı sermaye çıkışları da yüksek oranlarda gerçekleşmiştir. İtalya’dan 2010 yılında yaklaşık 33 milyon dolar, Hollanda’dan ise yaklaşık 69 milyon dolar yabancı sermaye kaçışı olmuştur. Bu kaçışlar ekonomik açıdan söz konusu ülkeleri olumsuz yönde etkilemiştir. Bu etki Avrupa Birliği’ne üye diğer ülkeler nezdinde de hissedilmiş ve bir takım önlemler alma yoluna gidilmiştir. Bu önlemler gerek maliye gerekse de para politikaları şeklindedir. Maliye politikası olarak hala uygulanması gündemde olan önlem finansal işlem vergisidir. Söz konusu verginin doğrudan yabancı yatırımları ne ölçüde etkileyeceği açık değildir. Finansal işlem vergisinin, spekülasyon sermaye hareketlerini engelleyici bir rol oynarken doğrudan yabancı yatırımları azaltabileceği söylenebilir.

1.4. Türkiye’de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları, Avrupa Birliği Ülkeleri Ve Türkiye Karşılaştırması

Türkiye’de DYS yatırımları ile ilgili ilk çalışmaların, özellikle yabancı sermayeli firmaların faaliyetlerinin yoğunlaştığı, konuya ilginin arttığı, tartışmaların ve eleştirilerin hızla yükseldiği 1960’lardan itibaren gerçekleştirildiği görülmektedir (Yavan ve Kara, 2003:21). Nitekim bu ilgi, tartışma ve eleştiriler 1960 ve 1970’lerin ideolojik tercihlere bağlı üçüncü dünyacılığında, iyi-kötü, az gelişmişlik, emperyalizm/ sömürgecilik, montaj sanayi, merkez-çevre tipi kapitalistleşme, “yabancı sermaye sorunu”, siyasi- ekonomik bağımlılık vs. bağlamında ele alınmış ve bu kavramlar çerçevesinde çalışmalar yapılmıştır (Yavan ve Kara, 2003:21).

Konum olarak gelişmekte olan Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımların büyük bir önemi vardır. Çünkü gelişen ekonomilerde yatırım unsuru ön plandadır. Buna yönelik olarak da Türkiye’de yatırım teşviklerini artırıcı uygulamalara çoklukla yer verilmektedir.

Tablo. 3. Türkiye’de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırım Giriş Çıkışları (Milyon Dolar)

	Doğrudan Yabancı Sermaye Girişleri					Doğrudan Yabancı Sermaye Çıkışları				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	19.760	8.663	9.036	16.047	12.419	2.549	1.553	1.464	2.349	4.073

Kaynak: UNCTAD, (2013), World Investment Reports, s.215.

Tablo 3’de görüldüğü üzere 2010 yılı itibariyle Türkiye’de 9 milyon 36 bin dolarlık bir yatırım girişi mevcuttur. KOBİ ülkesi olarak değerlendirilen Türkiye’de 2011 yılı itibariyle yaklaşık 2,4 milyon dolarlık sermaye çıkışı gerçekleşmiştir. Bunda 2008 krizinin etkisinin önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Ayrıca, Türkiye’nin KOBİ ağırlıklı bir ülke olmasının ve ağır sanayinin henüz istenildiği ölçüde gelişmemesinin de etkisi büyüktür. Bir diğer sebep de Türkiye’de uygulanan vergi teşviklerinin doğrudan yabancı sermayeyi çekmeye veya elde tutmaya yeterli gelmemesidir.

Tablo.4. Türkiye’de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırım Girişlerinin Uluslararası Doğrudan Yatırımlardan Aldığı Pay

Yıl	Giriş (Milyon Dolar)	Dünya Toplamındaki Pay (%)	Gelişmekte Olan Ülkeler Toplamındaki Pay (%)
2011	15,9	1,0	2,0
2010	9,07	0,7	1,4
2009	8,4	0,7	1,4
2008	19,5	1,1	2,5
2007	22,0	1,1	3,3
2006	20,2	1,4	4,2
2005	10,0	1,0	2,8

Kaynak: UNCTAD, 2012 raporundan oluşturulmuştur.

Tablo 4’de görüleceği gibi 2011 yılında Türkiye’nin dünya genelindeki uluslar arası doğrudan yatırımlardan aldığı pay %1 olurken gelişmekte olan ülke toplamında ise payı %2 dir (Unctad, 2012:22).

Tablo.5. 2011 Yılında Uluslararası Doğrudan Yatırım Çeken Ülke Sıralamaları

Sıralama	Ülke	Miktar (Milyon Dolar)
1	ABD	226,9
2	Çin	124,0
3	Belçika	89,1
4	Hong Kong, Çin	83,2
5	Brezilya	66,7
6	Singapur	64,0
7	İngiltere	53,9
8	İng. Virjin Adaları	53,7
9	Rusya Federasyonu	52,9
10	Avustralya	41,3
11	Fransa	40,09
12	Kanada	40,9
13	Almanya	40,04
14	Hindistan	31,6
15	İspanya	29,5

16	İtalya	29,1
17	Meksika	19,06
18	Endonezya	18,9
19	Lüksemburg	17,5
20	Şili	17,3
23	Türkiye	15,9
38	Hollanda	-16,1

Kaynak: UNCTAD,2012 raporundan oluşturulmuştur.

Tablo 5’de çalışmada inceleme altına alınan ülkelerin 2010 yılında yabancı yatırım çekme sıralamalarına yer verilmiştir. Birinci sırada ABD’yi görmektedir. Almanya 6., İtalya 26, Türkiye 27 ve Hollanda 38. sırada yer almıştır.

2. İLGİLİ ÜÇ AB ÜLKESİ VE TÜRKİYE’DE YABANCI SERMAYELİ ŞİRKETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

2.1. Avrupa Birliğinde Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesi

AB ekonomik bütünleşmesi ile; enflasyonsuz, güçlü ve sürdürülebilir büyüme ve istihdam yaratılması amaçlanmıştır (Bilici, 2010:81). AB’nin kuruluş felsefesinin temelinde esas olarak ekonomik gücün artırılması, dolayısıyla dünyadaki etkinliğinin artırılması düşüncesi yer almaktadır. Ortak Pazar olarak da isimlendirilen Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun ilk amacı üye ülkeler arasında serbest ticaretin gerçekleştirilmesidir (Bilici, 2010:81). Bu pazarda; insanların, malların ve sermayenin serbestçe dolaşımı amaçlanmıştır.

AB’nin öngördüğü yapılanmayı zedeleyen engellerin kaldırılarak ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmesinin sağlanması, dengeli bir ticaret ve rekabetin sağlanması için mevcut engellerin kaldırılması, yasama ve çalışma koşullarının düzeltilmesi, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi, sağlam bir büyüme ve ortak dış politikanın benimsenmesi esas alınmıştır.

Birlik üyesi ülkelerin vergi mevzuatlarında farklılıklar bulunması, buna bağlı olarak vergi yüklerinin farklı olması nedeniyle serbest rekabet koşulları bozulmaktaydı. Dolaysız vergilerin maliyet unsuru olması ve fiyatı doğrudan etkilemesi nedeniyle dolaysız vergileri düşük olan ülkelerin işletmeleri daha avantajlı konuma gelmektedir. Bu da uluslar arası sermaye geliri daha düşük oranda vergileyen ya da avantaj sağlayan ülkelere sermayenin kaymasına

neden olmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da üye ülkeler arasında ortak rekabet politikası zarar görmektedir.

2.1.1. Almanya’da Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesi

Alman Anayasası’nın 106. maddesinde federasyon, eyalet ve belediyelerin kamu gelirleri üzerindeki egemenlik hakları ile elde edilen gelirin kalemler itibariyle dağılımları belirtilmiştir. Kamu gelirleri üzerindeki egemenlik haklarıyla ilgili olarak Almanya’ da iki prensip mevcuttur. Anayasanın 106. maddesinin 1, 2 ve 6 numaralı fıkralarında vergi egemenliğinin federasyon ile eyaletler arasında dağılımının belirtildiği ‘Ayrırma Prensibi’ (Trennsystem) diğeri ise vergi egemenliğinin federasyon veya eyalette olmakla birlikte, Anayasa’nın 106. maddesinin 3 ve 5 no’lu fıkralarında yer alan bir paylaşımın mevcut olduğu “Birlik Prensibi” (Verbundsystem) dir.

Alman vergi sistemi 2001 yılında kapsamlı bir reform yaşamıştır. Bu reformla 2001-2005 yılları arasındaki vergileme uygulamaları esas alınmış ve prensipte hem bireyler hem de şirketler için vergi oranları yeniden belirlenmiştir. Alman vergi sisteminde gelir kalemleri ayrı ayrı belirtilmiş ve bu gelirlerin federasyon, eyalet ve belediyeler arasındaki paylaşımı ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Almanya’ da gelir ve servet üzerinden alınan vergiler ile muamele vergileri olmak üzere klasik bir sınıflama mevcuttur. Alman gelir vergisi sisteminde, gelir vergisinin konusunu oluşturan kaynaklar yedi kategoride ele alınmıştır. Almanya’da sermayeden elde edilen kazançların vergilendirilmesinde kademeli olarak artan bir oran mevcuttur. Almanya’ da temettüler ve faiz gelirleri üzerinden vergi kesintisi yapılmaktadır. Yatırım araçlarının yasada belirtilen süreler dâhilinde elde bulundurulması halinde ve uzun dönemli sermaye yatırımlarında vergi istisnası mevcuttur.

Birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Almanya vergi sistemi de kişinin ikamet ettiği yeri temel olarak almaktadır. Almanya’da tüm yerleşik kişiler her takvim yılı için bir beyanname vermek zorundadır (Müderrişoğlu, 2006:35).

Şirket pay sahiplerinin vergilendirilmesiyle ilgili Alman vergi sistemi, 1953 yılında ihdas edilen ve 1958 yılında ılımlı hale getirilen bölüşüm oranı sistemine dayalı olarak 1977 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Bölüşüm oranı sisteminde, dağıtılan kârlar % 30, dağıtılmayan kârlar ise % 60 oranında vergiye tabi tutulmaktadır. Vergi alacağı sistemi ile dağıtılmış kârlar üzerinden ödenen kurumlar vergisine eşit bir miktarın vergi alacağı olarak ortaklara dağıtılması öngörülmüş ve ortağın bunu gelir vergisi hesaplamasında göz önüne alabileceği esası getirilmiştir. Bu sistem dağıtılan kârlar üzerindeki kurumlar vergisini tamamen elimine etmiştir (Yılmaz, 1995:102). Bu uygulama ile ekonomik anlamda ortaya çıkan çifte vergilendirme de önlenmiştir.

Tablo.6. Almanya’da Vergi Oranları (2013)

	Gelir Vergisi Oranı (%)	Kurumlar Vergisi Oranı (%)	(Standart) KDV Oranı (%)
ALMANYA	42	33,3	19

Kaynak:<http://www.taxrates.cc/html/germany-tax-rates.html>, E.T., 25.04.2013.

Kurumlar vergisi için toplam fiili oran % 33,3 tür. Almanya’da kayıtlı ya da ofisi bulunan şirketler yurtdışından elde ettiği kazançlardan dolayı vergiye tabidir. Yurtiçinde yerleşik olmayan şirketler sadece Almanya’ da elde ettikleri gelirden dolayı vergilendirilirler. Federal vergi oranları % 25 olup buna ilaveten % 5 dayanışma vergisi uygulanır. Yerel yönetim vergileri de mevcuttur. Kurumlar vergisi 2008 mali yıldan itibaren % 15 olarak uygulanmaya başlanmıştır. Yerel yönetim vergileri % 14 ile % 17 arasında değişmektedir. Efektif vergi oranı % 30 ile % 33 arasındadır.

Şirketler için temettü gelirlerinde % 95’ e kadar varan oranlarda muafiyetler mevcuttur. Stopaj oranları temettüler için % 21,1, faiz gelirleri için % 0 telif hakları için %21,1’dir. Vergi antlaşmaları ile bu oranlar azaltılabilir. Almanya’nın 90’ dan fazla ikili vergi antlaşması mevcuttur.

Tüzel kişiler kurumlar vergisi kanununa (KVK) göre vergilendirilir. Kurumlar vergisi kanununda da tam mükellefiyetin ve dar mükellefiyetin kapsamı belirlenmektedir. Bu kanunun 1. maddesinin 1. fıkrasına göre anonim şirketler, limitet şirketler, tescil edilmiş dernekler, tüzel kişiliği bulunmayan kişi ortaklıkları ve mal grupları ve ticari amaçla işletilen kamu hukuk tüzel kişileri tam mükelleftir. Tam mükellef kapsamında değerlendirilebilmek için bu maddede sayılan kurumların aynı zamanda kanuni veya iş merkezlerinin de Almanya’da bulunması gerekir. Kanun anlamında iş merkezinden kasıt, ticari idarenin yoğunlaştığı yerdir. Buna karşın kanuni merkez ile kast edilen kanun, şirket sözleşmesi, tüzük ve benzeri düzenlemelerde belirtilen yerdir. Gelir Vergisinde olduğu gibi tam mükellefiyet gerek Almanya’da gerekse yabancı ülkelerde elde edilen kurum gelirlerini kapsamaktadır. KVK md. 5 fık. 1’de yalnızca tam mükellef kurumlar bakımından geçerli olan kişisel muafiyetler tek tek belirtilmiştir. Buna göre: Kamu hukuku kişisi olmayan meslek birlikleri (siyasi partiler, kamu yararına faaliyet gösteren kurumlar) bu vergiden muafır.

Dar mükellef kurumlar KVK md. 2 'de sayılmaktadır. Buna göre iş merkezi ve kanuni merkezi Almanya’da bulunan yabancı kurumlar ve yerel kamu hukuku tüzel kişileri dar mükelleftir, yani sadece Almanya’da elde ettikleri kurum gelirleri üzerinden vergilendirilecektir.

Tüzel kişiler kanun gereği tacir oldukları için gelir tespitleri de bilanço prensiplerine göre ve işletme sermayesinin karşılaştırılması suretiyle yapılır. Dolayısıyla elde edilen tüm gelirler, nitelikleri itibariyle farklı bir gelir çeşidine dâhil olmaları gerekiyorsa da işletmeden elde edilmiş gelirlerden sayılmaktadır.

2.1.2. İtalya’da Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesi

İtalya’da mükellefiyet tam ve dar mükellefiyet olmak üzere ikiye ayrılır. Tam mükellef kurumlar dünya genelinde elde ettikleri gelirler üzerinden vergilendirilirken, dar mükellef kurumlar sadece İtalya’da gerçekleştirdikleri faaliyetler üzerinden vergilendirilirler.

İtalyan vergi kanunlarına göre merkezi konsolidasyon dar mükellef kurumlar içinde ön görülmüştür. Buna göre ana şirketin İtalya ile anlaşması olan bir ülkede tam mükellef olması ve faaliyetlerini İtalya’ya doğru aktarmaya başlamış olması ve yönetimde bu ortaklığın etkinleşmesi şart aranmaktadır. Söz konusu konsolidasyona karar verildikten sonra üç yıl içinde dönüş mümkün olmamaktadır.

İtalya’da içten vergileme (flow through taxation) rejimi de söz konusudur. Buna göre en az %10 en fazla %50 ortaklık payı olan tam mükellef kurumun vergilendirilebilir kazancı ortaklıkta bulunan kar payları da dikkate alınmak suretiyle belirlenmektedir. Söz konusu uygulama dar mükellef kurumlar içinde geçerlidir. Bu durumda dağıtılan temettülerde stopaj hesaplanmamaktadır. Diğer durumlarda dar mükellef kuruma dağıtılan kar paylarında %27 stopaj yapılmaktadır. Dar mükellef kurumlardan tasfiyeye olarak İtalya’daki tam mükellef kuruma yapılan temettü ödemelerinde herhangi bir vergi söz konusu değildir. Ayrıca dar veya tam mükellef kurum tarafından İtalyan gerçek kişilere yapılan temettü ödemelerinde %60 muafiyet söz konusudur(www.deloittecountryguides.com/index.asp?layout=countryHomeDtt&country_id=1390000139&image.x=13&image.y=9).

İtalya’da sermaye kazançları üzerinden %33 oranında vergi alınmaktadır. Bunun yanı sıra İtalya’da da grup muafiyeti söz konusudur. Buna göre minimum 12 ay süren bir ortaklık olması, iştirakçi firmanın İtalya’da kara listede yer almamış olması ve iştirakçi firmanın ticari kazancından kaynaklanıyor olması durumunda ortaklığın satışından elde edilen kazanç vergiye tabi tutulmamaktadır.

Tablo.6. İtalya’da Vergi Oranları (2013)

	Gelir Vergisi Oranı (%)	Kurumlar Vergisi Oranı (%)	(Satandart) KDV Oranı (%)
İTALYA	43	31,4	20

Kaynak: <http://www.taxrates.cc/html/italy-tax-rates.html>, E.T. 25.04.2013

İtalya’da gerek dar gerekse tam mükellef kurumlar, kurumlar vergisine tabidir. İtalya’da uygulanan kurumlar vergisi oranı 2011 yılı itibariyle %31,4 dır.

İtalya’da 01.01.2004 tarihinden itibaren yeni kurumlar vergisi sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Yeni kurumlar vergisi sisteminde yabancı yatırımları teşvik edecek bir dizi düzenlemeye gidilmiştir. Bunlar arasında grup şirketlerine bağlı ortaklıklarının hesaplarının vergi bakımından konsolide edebilmeleri imkanı gibi (Corporate Grouping Rules) mali karmaşıklıkların önlenmesi, vergi tahsilatında ekonomik ve mali etkinliğin sağlanması amaçlı kolaylıklar yer almaktadır. Ayrıca, yabancı yatırımlara vergi kredisi, sürekli yerleşim halinde vergi istisna ve kolaylıkları , ‘thin capitalisation’, ‘flow-through taxation’ gibi uluslararası alanda geçerli bir dizi yeni prensipler getirmek suretiyle de rekabetçi bir vergi düzenine geçilmesi, yerli ve yabancı yatırımların teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (http://www.italyaonline.net/business/news_vergi_sistemi.htm).

İtalyan hukuk yapısı İtalya’nın güneyinde ekonomik yatırım desteğini artırmaya yönelik olarak bir takım teşvikleri içerir (<http://www.taxrates.cc/html/italy-tax-rates.html>).

2.1.3. Hollanda’da Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesi

Hollanda’da tam veya dar mükellefiyeti belirleyen temel kriter ikamet esasidir. İkamet şartını taşıyan firma tam mükellef kurum olarak kabul edilmektedir. Bir firmanın Hollanda’da ikamet ediyor olabilmesi için iki temel kriter söz konusudur. Bunlardan birincisi bir firmanın Hollanda’da kurulmuş ve burada tüzel kişilik kazanmış olmasıdır. İkinci kriter ise şirket yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş olsa bile idari ve yönetim merkezinin Hollanda da bulunmasıdır. Yani yabancı ülke kanunlarına göre kurulup Hollanda da yatırım amaçlı gelen firmalar idari veya yönetim merkezlerini Hollanda’da tutmadıkları surece dar mükellef statüsünde değerlendirilmektedirler.

Dar mükellef kurumların vergi matrahını Türk vergi sisteminde olduğu üzere sadece Hollanda kaynaklı gelir unsurları oluşturmaktadır. Yani doğrudan Hollanda’da elde edilen gelirler vergilendirilmektedir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen gelir unsurları Hollanda’da vergilendirilmemektedir (www.lowtax.net/lowtax/html/offon/netherlands/netcorp.html):

* Hisse Satış Kazançları; Dar mükellef kurumun Hollanda'da kurulu ve kayıtlı şirketten elde etmiş olduğu ortaklığa bağlı her türlü sermaye kazançları belirli şartlar dahilinde vergilendirilmemektedir. Burada aranan temel unsur, dar mükellef kurumun Hollanda firmasında esaslı bir sermaye payına sahip olmasıdır. Esaslı sermaye payından kasıt ise 5 yıldır söz konusu firmaya iştirak edilmesi ve toplam hissenin %33'unu asan bir paya sahip olunmasıdır.

* Kar Payı (Temettü) Gelirleri; Dar mükellef kurumun Hollanda menseli firmadaki ortaklığı nedeniyle elde etmiş olduğu her türlü kâr payları esaslı sermaye payına (substantial interest) bağlı olmak kaydıyla vergiden istisna edilmektedir. Bunun haricinde dar mükellef kurumlara ödenen temettüleri, çifte vergilemeyi önleme anlaşmalarında özel bir oran öngörülmedikçe standart olarak %25 stopaja tabi tutulmaktadır.

* Bir ortaklık veya şube vasıtasıyla ticari faaliyet kapsamında olmaksızın dar mükellef kurumca Hollanda'daki bir gayrimenkulün satışından elde edilen kar kurumlar vergisine dahil edilmemektedir.

* Hollanda'da bulunan gayrimenkul üzerindeki ipotēğe bağlı olarak dar mükellef kuruma ödenen borca ilişkin kredi faizleri kurumlar vergisine tabi tutulmamaktadır. Ayrıca Hollanda da kredi faizi ödemelerinde herhangi bir stopaj da söz konusu değildir.

* Herhangi bir ticari faaliyette bulunmayan bilgi ve dokümantasyon toplama amaçlı bulunan irtibat bürosu faaliyetleri de kurumlar vergisine tabi tutulmamaktadır.

* Bağlı ortaklıklar arasında masraf yansıtılması da Türk Vergi sisteminde de olduğu gibi gider olarak kabul edilmemektedir.

* Yabancı şubelerin vergilendirilmesi ilkesinde temel olarak istisna yöntemi uygulanmaktadır. Bu kapsamda çifte vergilemeyi önlemeye yönelik olarak yabancı şube faaliyetleriyle ilgili faizler global kardan indirilebilmektedir.

* Faiz, royalti ödemeleri ve komisyonlar vergi matrahından indirim konusu yapılabilmektedir.

Tablo.7. Hollanda’da Vergi Oranları (2013)

	Gelir Vergisi Oranı (%)	Kurumlar Vergisi Oranı (%)	KDV Oranı (%)
HOLLANDA	52	25,5	19

Kaynak: <http://www.taxrates.cc/html/netherlands-tax-rates.html>, E.T. 25.04.2013

Hollanda’da hali hazırda uygulanan kurumlar vergisi oranı %25,5 dir. Bu oran İtalya’ya göre daha düşüktür.

Tablo.8. Hollanda’da Kurumlar Vergisi Oranları

	40000 Euro’ya kadar olan kazançlar için	40.000-200.000 Euro arasındaki kazançlar için	200.000 Euro’nun üzerindeki kazançlar için
Oranlar (%)	20	23	25,5

Kaynak: <http://www.taxrates.cc/html/netherlands-tax-rates.html>, E.T.25.04.2013.

Tablo 8’de Hollanda’da kurumlar vergisi oranlarının dağılımı görülmektedir. Burada artan oranlı bir tarife kullanıldığı dikkat çekmektedir.

2.2. Türkiye’de Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesi ve Vergi Sitemindeki Sorunlar

Kurum kazançlarının vergilendirilmesinde, tam ve dar mükellefiyet ayrımı 5520 sayılı KVK’nın 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; kanuni ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye de bulunmayan kurumlar, dar mükellef kurum sayılırlar ve sadece Türkiye de elde ettikleri kazançlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulurlar. Dar mükelleflerin Türkiye de elde etmiş oldukları kazançlar, kazancın niteliğine göre, yıllık veya özel beyanname vermek suretiyle veya kazancı sağlayanların kurumlar vergisi stopajı yapması suretiyle Türkiye de vergilendirilir.

Kanun metninde yer alan kanuni merkezden kasıt, vergiye tâbi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir. İş merkezi ise, iş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir.

Dar mükellefiyete tabi kurumların Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 3. Maddesi uyarınca Türkiye’de vergilendirilebilecek olan kazançlar şunlardır:

- Türkiye’de elde edilen ticari kazançlar,
- Türkiye’de bulunan zirai işletmelerden elde edilen kazançlar,

- Türkiye’de elde edilen serbest meslek kazançları,
- Menkul malların, gayrimenkullerin ve hakların Türkiye’de kiralanmasından elde edilen kazançlar,
- Türkiye’de elde edilen menkul sermaye iratları,
- Türkiye’de elde edilen diğer kazanç ve iratlar.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 14. maddesi uyarınca vergilendirmede beyan esası bulunmaktadır. Söz konusu kanun hükmü uyarınca gelir üzerinden alınan vergilerde temel özellik bir yıl boyunca çeşitli kaynaklardan elde edilen gelirlerin toplanması ve net olarak vergiye tabi tutulması esas iken dar mükellef kurumlar için birkaç gelir unsuruna ilişkin istisna haricinde yıllık vergilendirme ilkesi uygulanmamaktadır. Dar mükellef kurumlar için uygulanan esas yöntem belirli durumlar için verilecek beyanname dışında tevkifat yolu ile vergilendirilmez. Bunun nedeni olarak da, dar mükelleflerin yerleşik olmamaları nedeniyle gelirin yıllık olarak beyan edilmesinde sorunlar yaşanabileceği söylenebilir.

2.2.1. Dar Mükellef Kurum Kazancının Yıllık ve Özel Beyanname İle Beyanı

5520 Sayılı KVK Md. 25 uyarınca; yıllık beyan esasında vergilendirilen kurumların vergilendirme dönemi, hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi, özel hesap dönemleridir.

Kesinti suretiyle ödenen vergilerde, istihkak sahiplerince ayrıca yıllık veya özel beyanname verilmeyen hallerde, vergi kesintisinin ilgili bulunduğu dönemler, vergilendirme dönemi sayılır.

Kanunun 26. maddesi gereğince verilen beyannameler ile bildirilen kazançların vergilendirilmesinde, vergilendirme dönemi yerine kazancın elde edilme tarihi esas alınır. Yıllık kurumlar vergisi beyanamesi, kurumun Türkiye’deki iş yerinin veya daimî temsilcisinin bulunduğu yerin; Türkiye’de iş yeri veya daimî temsilcisi olmadığı takdirde yabancı kuruma kazanç sağlayanların bağlı olduğu yerin vergi dairesine verilir.

2.2.2. Dar Mükellefiyete Tabi Kurumlarda Vergi Kesintisi

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 3. maddesinde kurumlardaki vergilendirmenin tam ve dar mükellefiyet esasına göre olduğu belirtilmiştir. Buna göre kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan kurumlar tam mükellef, kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunmayanlar ise dar mükellef olarak adlandırılmakta ve vergilendirme esasları mükellefiyet şekillerine göre değişmektedir (Gülçiçek, 2008:1). Tam veya dar mükellef kurumların vergilendirilmesindeki genel esas beyan sistemi olmakla birlikte, idare verginin güvence altına alınması amacıyla bazı

kazanç türlerinin vergilendirilmesinde, verginin kesinti suretiyle kaynakta alınması esasına dayanan tevkifat sistemini uygulamaya koymuştur.

Vergi kesintisinin kanuni dayanağı esas itibariyle Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi olup daha sonra çeşitli kanunlarla bu konuda düzenlemeler yapılmıştır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesinde yer alan dar mükellefiyete tabi kurumların vergi kesintisine tabi kazanç ve iratlarından yapılacak vergi kesintisi oranları 12.01.2009 tarihli ve 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden düzenlenmiştir.

2.2.3. Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımlarına (Dar Mükelleflere) Yönelik Vergisel Teşvikler

Bir teşvik politikasının başarısını belirleyen önemli özelliklerinden biri “etkinlik”tir. Etkinlik, sistemin hedeflenen alanlara arzulan oranda yatırımı kanalize etme gücüne sahip olmasıdır. Türkiye'de uygulanan vergi teşviklerinin etkinliği değerlendirildiğinde, özellikle 1980'lerden sonra verilen teşviklerin sayısında görülen artış, teşvik politikanın erozyona uğramasına neden olmuştur.. Her şeyin teşvik edilir olması hiç bir şeyin teşvik edilmemesi sonucunu doğurmuştur (Gök, 2011). Ülkemizde en etkili ve faydalı yatırım teşvik unsuru sayılan yatırım indirimi istisnası zaman içinde yapılan değişiklikler ile önemli oranda aşınmış ve kurumlara sağlanan vergi avantajı 1/3 düzeyinde azalmıştır. Azami teşvik sayılan % 100 yatırım indiriminde dahi yatırımcı, yatırım tutarının ancak % 25'ini geri alabilmekteydi. Sonuçta geline bu nokta, giderek büyüyen ve içinden çıkılmaz hale gelen bir mevzuat yumağı, bürokrasi ve buna bağlı olarak yerleşen bir rant arama olgusunu ortaya çıkarmıştır (Giray, 2008:130).

Türkiye'de teşvik sistemi içinde kullanılan vergisel teşvik araçlarından önemli olanlar, yatırım indirimi, gümrük muafiyeti, KDV istisnası olarak sayılabilir.

2.2.3.1. Yatırım İndirimi İstisnası

Yatırım indirimi, özel yatırımları teşvik etmek, ekonomide sermaye birikimini artırarak bu yolla kalkınmayı hızlandırmak amacıyla Türk Vergi Sistemine girmiştir. Yatırım indirimi, özel işletmelerin hem vergiden sonraki karlılığını hem de likiditesini artırarak yatırımları teşvik eden bir tedbirdir (Gök, 2011).

Ülkemizde 1963 yılında uygulamaya giren ve en son 4842 sayılı kanun ile değiştirilerek 24.04.2003 tarihinde yeniden düzenlenmiş olan yatırım indirimi istisnasının mahiyeti “*Dar mükellefiyete tabi olanlar dahil, ticarî veya ziraî kazançları üzerinden vergiye tabi mükelleflerin (adi ortaklıklar, kollektif ve adi komandit şirketler ile kurumlar vergisi mükellefleri dahil), yatırım indiriminden faydalanması kabul edilmiş bulunan yatırımları kapsamında yaptıkları ve müteakip vergilendirme döneminde yapmayı öngördükleri yatırım harcamaları bu bölümde yazılı şartlar dahilinde ilgili kazançlarından indirilir. Yatırım Teşvik*

Belgesi aranmaksızın yapılan yatırımlarda yatırım indirimi, harcamanın yapıldığı yıl kazancından başlayarak uygulanır.”olarak açıklanmıştır.

Türkiye’de, 30.03.2006 tarihli ve 5479 sayılı kanun ile Gelir Vergisi Kanunu’nun “Ticari ve Zirai Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası” başlıklı 19. maddesi 01.01.2006 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Belirtilen kanunun 3. maddesi ile Gelir Vergisi Kanununa geçici 69. madde eklenmek suretiyle “Yatırım İndirimi İstisnası”nın kaldırılmasına ilişkin geçiş hükümleri düzenlenmiştir.

2.2.3.2. Gümrük Muafiyeti, Gümrük Vergisi ve Toplu Konut İstisnası

Gümrük muafiyeti devletin gümrük gelirlerinden vazgeçmesi yoluyla uyguladığı bir teşvik aracıdır. Yatırımcının yatırım için ihtiyaç duyduğu makine teçhizatın ithali sırasında ödemesi gereken vergiden muaf tutularak yatırım maliyeti azaltılmaktadır. Bu teşvik aracı özellikle, yatırımın gerçekleşmesinde dış girdi ihtiyacı yüksek olan yatırımların teşvikinde etkin bir araçtır.

4458 Sayılı Gümrük Vergisi Kanununda gümrük vergileri, yürürlükteki hükümler uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümü olarak tanımlanmıştır. Ülkemiz de gümrük vergisi alanında “varış ülkesinde vergilendirme” geçerli olduğundan gümrük vergisi, bir ülke sınırından eşyanın ithal edilmesi sırasında alınan bir vergidir. Dolayısıyla ihracat sırasında gümrük vergisi alınmamaktadır (Saygılı ve Gerçek, 2007:140).

2.2.3.3. KDV Desteği

Ülkemizde uygulanan bir diğer önemli vergisel teşvik aracı da KDV desteğidir. Son dönemlerde yatırım teşvik belgesi kapsamına giren ithal ve yerli makine - teçhizat için KDV istisnası şeklinde uygulanmaktadır.

KDV'nin yatırım malı makine - teçhizat için istisna tutulması yatırım aşamasında firmaların finansman giderlerinin azalması bakımından önem arz eder. KDVK mad. 13/d 'ye göre yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri KDV'den istisnadır. Böylece yerli makine üreticilerinin de teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bu teşvikle yatırımlar üzerindeki KDV'ye isabet eden finans yükünü ortadan kaldırmak suretiyle yatırımlar teşvik edilmektedir (Giray, 2008:91).

2.2.4. Türkiye’de Yabancı Sermayeli Şirketlerin Vergilendirilmesinde Vergi Sistemine Yönelik Sorunlar

Vergiler ve vergi politikasının DYSY’ler açısından önemi gittikçe artmaktadır. Bu eğilimin farklı nedenleri bulunmaktadır: (1) DYSY’lerin önündeki korumacılıktan kaynaklanan engeller, dış ticaretteki serbestleşme faaliyetleri sonucu tedricen ortadan kalktığı için

DYSY'lerini belirleyen faktörlerden geriye kalanların ve bu arada vergilerin etkisi de artmaktadır, (2) Küreselleşme sonucu üretimin uluslararasılaşması ihracatın önemini artırmaktadır. (3) Ekonomik entegrasyonlar, entegrasyon içerisinde yatırım ve ticaret önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmak yoluyla tek bir yerden bütün piyasanın mal ve hizmet talebinin tedarik edilmesini kolaylaştırır ve vergilerin tam olarak uyumlaştırılmadığı bir durumda vergilemenin DYSY üzerindeki göreceli öneminin artmasına yol açarlar. Vergi oranlarının yatırım kararı üzerindeki etkisi ihracata yönelik çok uluslu şirketlerde daha fazladır ve bu firmaların yöneticileri vergi ve vergi politikalarına karşı daha duyarlıdır.

Türkiye'de vergi sistemine ilişkin sorunlar; vergi oranlarına ilişkin sorunlar, dolaylı vergilere ilişkin sorunlar, yüksek istihdam vergileri, vergi kanunlarındaki belirsizlik, vergi incelemelerdeki keyfilik, kayıt dışı ekonomi, yüksek işlem maliyetleri olarak sayılabilir.

2.2.4.1. Vergi Oranlarına İlişkin Sorunlar

Vergileme yurtdışında yatırım yapma kararlarını nadiren etkileyen bir faktördür; ancak, DYSY kararının alınmasında önemli bir faktör olan yer seçimini büyük ölçüde etkiler. Ev sahibi ülkedeki vergileme yapılan yatırımın piyasa ya da kaynak yönlü olup olmamasına göre farklı etkilere sahiptir. Piyasaya yönelik DYSY'lerde vergi oranları çok yüksek değilse vergilemeden çok az etkilenir. Diğer bütün koşulların eşit olması durumunda düşük vergi oranına sahip ülkelerde yatırım yapmak bir avantaj haline gelebilir.

Bugün artık küresel alanda yaşanan rekabette ülkeler, vergi sistemlerini basitleştirmekte ve vergi oranlarını düşürmektedir. Özellikle çok uluslu şirketlerin karlılığını etkileyen kurumlar vergisi DYSY'ler açısından son derece önemli bir vergidir. Vergi oranlarının yüksek olması yatırımların efektif vergi oranlarının düşük olduğu ülkelere yönelmesine yol açabilir. İşte olası bu durum ülkeleri, sermayeyi kendi sınırlarına çekebilmek için kurum kazancı üzerindeki vergileri azaltarak birbirleriyle vergi rekabetine girişmesine neden olmaktadır. Elbette buradaki temel nokta kurumlar vergisi matrahının elastikiyetidir. Çünkü dolaysız vergi niteliğindeki gelir ve kurumlar vergisi bir maliyet unsuru olarak fiyatları etkiler ve buna bağlı olarak da işletmelerin karlarını belirler.

Kurumlar vergisi mükellefleri 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde sayılmıştır. Buna göre sermaye şirketleri (anonim şirket, limited şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir), kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler, iş ortaklıkları kurumlar vergisi mükellefidirler.

Türkiye'de kurumlar vergisi oranları hem yerli sermaye hem de yabancı sermayenin yararlanabilmesi için, vergi rekabeti uyarınca azalan bir seyir izlemiştir. 1960 ile 1967 yılları arasında %20 olan kurumlar vergisi oranı, 1980'de %100'den fazla bir artışla %50 olmuştur.

1986'dan sonra ise sürekli gerileyerek 1995'te %44, 2000 yılında %30 olmuştur. 2000 ile 2003 yılları arasında Kurumlar Vergisinin %30 oranına ek olarak bu oranın %10'u kadar fon payı da alınmaktaydı ve kurumlar vergisinin fiili oranı aslında %33'dü. 2005 yılında fon payı kaldırıldı ve oran %30'a düştü. İzleyen yıllarda hem yerli yatırımcıyı hem de yabancı yatırımcıyı teşvik amacıyla vergi oranı %30'dan %20'ye indirilmiş ve 21.06.2006 tarih ve 26205. sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5520 sayılı kanun gereği 2007 yılından geçerli olmak üzere kurumlar vergisi oranı %20 olarak belirlenmiştir. 2013 yılı itibariyle bu oran hala %20 olarak uygulanmaktadır. Muhtemel rakiplerindeki oranlar göz önüne alındığında DYSY'leri çekme açısından olumlu bir gelişme olmuştur.

Tablo 9. Doğrudan Yabancı Yatırım Miktarları-Türkiye AB Ülkeleri Karşılaştırması

	Doğrudan Yabancı Sermaye Girişleri	Doğrudan Yabancı Sermaye Çıktıları
	2012	2012
Almanya	6.565	66.926
İtalya	9.625	30.397
Hollanda	-244	-3.509
Türkiye	12.419	4.073

Kaynak: Unctad 2013 verilerinden yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 9'da 2012 yılında Avrupa birliği örnek ülkeleri ile Türkiye'de gerçekleştirilen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının miktarları görülmektedir. Tabloya göre AB ülkelerine yabancı sermaye girişi Türkiye'den düşüktür. Bu duruma sebep olarak AB'nin içinde bulunduğu kriz kökenli belirsizlik ortamının sebep olduğu söylenebilir. Yine tabloya göre sermaye çıkışlarının en az olduğu ülke Türkiye'dir.

2.2.4.2. Dolaylı Vergilere İlişkin Sorunlar

Yabancı bir ülkede yatırım yapma kararını etkileyen vergisel faktörlerden biri de, ev sahibi ülkedeki dolaylı vergilerin girdi maliyetleri üzerindeki etkileridir. Bugün Türkiye'deki vergi tahsilatına ilişkin istatistiklerden görüleceği üzere, vergilerin % 70'den fazlası dolaylı vergilerden oluşmaktadır (Gök, 2011).

Bugün özellikle sanayi kesiminde faaliyet gösteren firmalar açısından özellikle en temel girdi durumundaki enerji üzerindeki vergiler dünya ülkeleri ile kıyaslandığında yüksek seviyelerdedir. OECD üyesi ülkelerde en pahalı elektrik İtalya, Japonya ve Türkiye'dedir. Türkiye'de tüketilen elektriğin yaklaşık yarısı sanayide kullanılmaktadır. Üretimde kullanılan elektriğe uygulanan vergi oranının, üretim maliyetleri ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır.

Sanayide kullanılan elektrik fiyatı üzerinden hesaplanan verginin fiyata oranının en yüksek olduğu ülkeler İtalya, Norveç ve Türkiye'dir.

2.2.4.3. Yüksek İstihdam Vergileri

OECD verilerine göre Türkiye, 30 OECD ülkesi içinde, istihdam vergilerinin ağırlığı bakımından en yüksek düzeydedir. OECD ülkelerinin çoğunda aile ve çocuk için vergi yardımları uygulandığından, ailevi vergi desteklerinin hesaba katıldığı OECD verileri incelendiğinde, en üst sırada bulunan Türkiye'de ortalama işçilik maliyetinin %42.7'sinin istihdam vergilerine ayrıldığı görülmektedir. Bu oran OECD genelinde %26.6 iken, ABD'de 16.4, İrlanda'da %5.9 düzeyindedir (Gök, 2011).

2.2.4.4. Vergi Kanunlarındaki Belirsizlik ve Uygulamalardaki Keyfilik

Vergi kanunlarının genel bir strateji kapsamında ele alınmaması, kanunlarda gereksiz bazı kısıtlamaların varlığını tartışmanın bazı gerekçelerle ve endişelerle yer almış olması, düzenleyici ve açıklayıcı metinlerin bazen kanunun da ötesine geçilerek ek koşullar getirmesi, bu metinlerin bilahare yargı organları kararıyla iptal edilmesi, yargı organlarının kararlarının daha sonra yine aynı düzeydeki bir başka yargı organı tarafından değişik sonuca bağlanması, birbiriyle çakışan görüşler verilmesi ve bütün bunlara ilaveten inceleme elemanlarının vergi incelemesini vergi, ceza, faiz almak için getirilmiş bir sistem olarak algılaması yatırımcılar bakımından hukuka uygunluk yönünden endişe ile karşılanan durumlar olarak görülmektedir (Gök, 2011).

2.2.4.5. Kayıt Dışı Ekonomi

Kayıtdışı ekonomi yarattığı olumsuz koşullar sebebiyle yatırımcıların kararlarını olumsuz yönde etkileyen temel bir sorundur. Yatırımcılar aynı sektörde faaliyet gösteren kayıt dışı istihdam sebebiyle vergi ve sigorta primi ödemeyen, kayıt dışı satışları sebebiyle KDV, Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi ödemeyen bir rakiple baş etmek imkânını bulamaz. Dolayısıyla kayıt dışılığın olduğu bir ekonomiye, yabancı sermaye yaşam alanı görmediği için gelmemekte, yerli sermaye ise daha uygun yatırım iklimlerine sahip ülkelere gidebilmektedir. Yabancı sermaye açısından yarattığı bir diğer engel birleşme ve satın alma işlemlerinde gözlemlenmektedir. Birleşme ve satın almalarla ilgili yapılan hisse değerlemelerinde kayıt dışı hasılatın dikkate alınması mümkün olamamakta, bu çerçevede alıcı ve satıcı adaylarının başlangıç noktaları arasındaki uçurumlar, işlemlerin gerçekleşmesini engellemekte yabancı sermayenin Türkiye'de şirket kurmasına, yerli sermaye ile işbirliği yapmasına engel olmaktadır (Gök,2011).

2.2.4.6. Yüksek İşlem Maliyetleri

İdari prosedürler ve işlemler de doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının gelişmekte olan ülkelere çekilmesinde neden olmaktadır. Bu tür işlemlerin fazla vakit alması ve bürokrasi, yabancı yatırımlar için önemli bir giriş engeli oluşturabilir.

Türkiye vergi ödeme işlemleri açısından, 155 ülke arasında 66. sırada yer almaktadır. Genelde rakip ülkeler olarak kabul edilen, Brezilya, Çin, Romanya ve Meksika'dan çok daha olumlu bir performans sergilemektedir. Türkiye işlem adedi bakımından, Romanya, Hindistan, Endonezya, Meksika, Polonya, Çin, Rusya, Macaristan ve Brezilya'dan daha az işlem adedine sahip bulunmaktadır. Vergi ödemeleri ile ilgili işlem süresi incelendiğinde, Brezilya, Çin, Endonezya, Meksika ve Macaristan'ın Türkiye'den daha olumsuz bir yapı sergilediği görülmekte, ancak işlem sayısı fazla olmasına karşın, Polonya ve Romanya işlem süresi açısından Türkiye'den daha olumlu bir performans göstermektedirler. Firma kuruluşu aşamasında karşılaşılan maliyet, kişi başına gelirin %27.7'si ile Türkiye'de en yüksek seviyededir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gelişmiş ülkelerde ekonomik büyüklüğü etkileyen faktörlerden birisi yatırımlardır. Ülkeler uzun vadede istikrarlı bir ekonomik trend sağlamak için yatırımlara yönelik teşvik politikaları uygulamaktadır. Bu teşvikler ağırlıklı olarak vergisel nitelikli olup yabancı sermayenin kalıcılığını sağlama hedefi güder.

İnceleme altına alınan Avrupa Birliği üyesi ülkelere, Almanya, Hollanda ve İtalya'da yabancı yatırımlara yönelik bir takım vergisel teşviklerden bahsedilebilir. Ancak her üç ülkenin bulunduğu, sorun teşkil eden ortak bir nokta bulunmaktadır. Her ülkede de doğrudan yabancı sermaye çıkış miktarı yatırım miktarından fazladır. Bu durum söz konusu ülkelere yerli yatırımcının korunmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte tasarruf oranının yüksek olduğu da söylenebilir. Bu çıkarımlara sebep 2008 krizi gösterilebilir. Ayrıca vergi cenneti olarak değerlendirilen ülkelerin varlığı farklı yatırım alanlarının doğmasına neden olmuş buda sermaye ve dolayısıyla yatırımların kaçışına yol açmıştır.

Daha fazla dış yatırım desteği sağlamak adına bir takım imtiyazların tek taraflı gerçekleştiği düşünülebilir. Bunun sebebi olarak da dolar karşısında güçlenme eğiliminde olan Euro'nun etkinliğini artırma hedefi yer almaktadır diyebiliriz.

Almanya açısından farklı bir sorun olarak görünüm vergilendirme konusunda hem merkez teşkilatına hem de belediyelere tanınan vergilendirme yetkisinin olmasıdır. Bu durum yerli ve yabancı firmaların ülke içinde çifte vergilendirilmesine sebep olacaktır. Almanya'da yabancı sermayeli şirketlerin vergilendirilmesine ve istenildiği oranda yatırım trendinin yakalanamamasına ilişkin olarak dikkat çeken bir diğer nokta bu ülkede ki kurumlar vergisi oranının yüksekliğidir. İncelenen diğer AB üyesi ülkeleri içerisinde en yüksek oran %33,3 ile

Almanya'ya aittir. Vergi oranlarını yabancı yatırımların doğrudan etkilediği ön görüşü dâhilinde yüksek vergi oranlarının Almanya için beklenen vergi gelirlerinin elde edilememesi açısından olumsuz bir etki yarattığını söylenebilir. Bu noktada AB üyesi ülkelerde vergi sistemlerinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Çünkü söz konusu ülkelerde uygulanan teşvik politikaları ile doğrudan yabancı sermaye giriş ve çıkışı arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Yerli sermayeyi koruyarak yabancı yatırım teşviklerine önem verilmelidir.

Türkiye'de yatırım iklimi açısından önemli bir sorun alanı vergi sistemi ve vergi idaresidir. Geçmişe dönük ve kazanılmış hakları ihlal eden vergisel düzenlemeler yabancı yatırımlar açısından güvensiz bir yatırım ortamı ortaya çıkarmaktadır.

Kayıt dışılık vergileme açısından meydana getirdiği adaletsizlik dışında ayrıca yarattığı olumsuz, haksız, yorucu, yıpratıcı koşullar sebebiyle yatırımcıların kararlarını olumsuz yönde etkileyen temel bir sorundur.

Yatırımcılar için vergilendirme ile ilgili diğer önemli sorunların başında karmaşık ve sıkça değişen vergi kuralları, vergi dairelerinde yaşanan sıkıntılar ve geciktirilen ya da hiç yapılmayan geri ödemeler gelmektedir. Bu faktörler, yatırımcıların iş planları ve fizibilite çalışmaları açısından öngörülemez bir ortam yaratmaktadır.

İstihdam üzerindeki ağır vergiler ve başta enerji olmak üzere girdi maliyetlerini artıran dolaylı vergiler DYSY açısından yatırım ortamını bozan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vergi tatilleri gelişmekte olan ülkeler ve geçiş ekonomilerinin doğrudan yabancı yatırımların çekilmesinde kullandıkları en yaygın vergisel teşvik türüdür. Rakip ülkeler göz önünde bulundurulmalı ve "Vergi Tatili" müessesesi bir takım düzenlemelerle mevzuata kazandırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Deloitte (2008), International Tax and Business Guide, Netherlands.
- Forms of Business: Sole Proprietorship, Partnership, Corporation, <http://jlp-law.com/blog/forms-of-business-sole-proprietorship-partnership-corporation/>, E.T. 23.04.2013.
- Giray, F. (2008), Vergi Teşvik Sistemi, 1. Basım, Bursa: Ezgi kitabevi.
- Gök, R. (2011), "Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarına Uygulanan Vergisel Teşviklerin Türkiye Özelinde Değerlendirilmesi", Vergi Dünyası, sayı:357, <http://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=7007>, E.T.23.10.2012.
- German Company Law.

- Gülçiçek, A. (2008), “Dar Mükellefiyete Tabi Kurumlara Yapılan Ödemelerin Kurumlar Vergisi Kanununun 30. Madde Kapsamında Değerlendirilmesi”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:240, s.1-6.
- IMF (1993), Balance of Payments Manual.
- International Bureau of Fiscal Documentation (IFBD) Country Guide, Netherlands, www.ifbd.org, E.T. 20.11.2012.
- Invest in Germany, <http://www.invest-in-germany.com/homepage/business-guide-to-germany/establishing-a-company/step-one-choosing-the-legal-form/corporations/>, E.T. 22.11.2012.
- İslamov, N. (2003), Joint Venture, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İtalya’da Vergi Sistemi, http://www.italyainline.net/business/news_vergi_sistemi.htm, E.T. 25.04.2013.
- Müderrişoğlu, O.; Kılıç, C.; Kızılot, Ş. (2006), AB Yolunda Mali Dünyamız, TİSK, Ankara.
- National Board of Accountants and Public Accountants (2009), A Review of İtalian and UK Company Law.
- Netherlands: Corporate Non-Resident Taxation www.lowtax.net/lowtax/html/offon/netherlands/netcorp.html, E.T. 22.11.2012.
- OECD (2008), OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, Oecd, 4th Edition, 2008.
- Saygılıoğlu, N.; Gerçek, A. (2007), Dış Ticaret ve Gümrük Kurallar, İşlemler ve Vergileme, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- UNCTAD (2011), World Investments Raports.
- UNCTAD (2013), World Investments Raports.
- Tax rates 2011/2012, www.taxrates.cc/index.html, E.T. 25.04.2013.
- Yavan, N.; Kara, H. (2003), “Türkiye’de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Bölgesel Dağılışı”, Coğrafi Bilimler Dergisi, sayı:1, s.19-42.
- Yılmaz, C. (1995), Sermaye Piyasasında Vergilendirme, Spk Yayın No:23 http://www.gtai.com/web_en/homepage, E.T. 19.11.2012.
- <http://www.germanytaxation.co.uk/index.php?action=news&nid=63>, E.T. 25.04.2013.
- http://www.deloittecountryguides.com/index.asp?layout=countryHomeDtt&country_id=1390000139&image.x=13&image.y=9, E.T.23.10.2012.
- <http://www.fdf-bv.nl/dutch-company-law.htm>, E.T. 20.11.2012.